

Міністерство охорони здоров'я України
Рівненський державний базовий медичний коледж

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до занять з дисципліни

«Медична етика і деонтологія в медсестринстві»

для студентів

освітньо-кваліфікаційний рівень сестра-медична

галузь знань 22 Охорона здоров'я

спеціальність 223 Медсестринство

спеціалізація Сестринська справа

відділення Сестринська справа

Рівне – 2019

Методичні вказівки до виконання занять з дисципліни «Медична етика і деонтологія в медсестринстві» для студентів спеціальності 223 «Медсестринство» денної форми навчання / Ковтун О. М. – Рівне : РДБМК, 2019. – 26 с.

Укладач: Ковтун О. М., викладач основ медсестринства.

Методичні вказівки розглянуто і схвалено на засіданні циклової методичної комісії професійно-орієнтованих дисциплін терапевтичного профілю № 2 коледжу та Методичної ради Рівненського державного базового медичного коледжу (протокол №3 від 11 січня 2019 р.)

© Ковтун О. М., 2019
© РДБМК, 2019

**Тематичний план практичних занять
з дисципліни “Медсестринська етика і деонтологія”
Курс II семестр III**

№ п/п	Тема	К-сть годин
Модуль I Змістовий модуль №1		
1	Основні принципи та поняття медсестринської етики та деонтології. Поняття про медичну етику та деонтологію. Професійна поведінка медичної сестри та її регулювання	5 год.
2	Етичні категорії. Етичний кодекс медичної сестри України	5 год.
3	Помилки в професійній діяльності медичних працівників та їхнє етичне оцінювання	5 год.
4	Взаємовідносини медичних працівників	5 год.
Підсумковий контроль змістового модуля №1.		
Змістовий модуль № 2		
1	Етичні та деонтологічні проблеми сучасної медичної науки/ Сучасні уявлення про хворобу та проблеми медсестринської етики й деонтології	5 год
2	Психологічні основи спілкування медичної сестри і пацієнта	5 год.
3	Збереження професійної таємниці та інформування пацієнта	5 год.
4	Біоетичні проблеми в сучасній медицині	5 год.
Підсумковий контроль змістового модуля №2.		
		Всього 20 год.

МЕТОДИЧНА ВКАЗІВКА ЗАНЯТТЯ № 1

Тема : Основні принципи та поняття медсестринської етики та деонтології. Поняття про медичну етику та деонтологію. Професійна поведінка медичної сестри та її регулювання

I. Актуальність теми:

Ефективність лікування і догляду за пацієнтами визначають не лише рівень суто професійних знань та умінь медичних працівників. Моральні якості медичної сестри мають не менше значення в її діяльності. Підготовка сестринського персоналу потребує особливої уваги до етичних і психологічних аспектів лікувальної діяльності, оскільки в основі роботи медичної сестри лежить гуманний характер взаємовідносин з пацієнтом, здатність проявляти турботу про нього, а не тільки виконання медичних процедур.

II. Навчальні цілі заняття:

Ознайомитись, мати уявлення про:

- клятву Флоренс Найтінгейл;
- Етичний кодекс Міжнародної ради медичних сестер.

Знати:

- основні принципи сестринської деонтології, які викладені в клятві Флоренс Найтінгейл і етичному кодексі Міжнародної ради медичних сестер;
- принципи, що лежать в основі моралі;
- основні якості внутрішньої культури медичного працівника;
- права пацієнта;
- етичні проблеми в сучасній охороні здоров'я;

Вміти:

- пояснити поняття «медична етика та деонтологія».

Оволодіти навичками і технікою:

- використовувати отримані знання в практичній діяльності;
- організовувати спілкування з пацієнтом з урахуванням норм професійної етики;

Ілюстративний матеріал: Інструкції, схеми, тести, завдання ділової гри, ситуаційні задачі.

III. Професійна орієнтація студентів: Виховувати почуття милосердя та співчуття, гуманне ставлення до пацієнтів та їхніх родичів; усвідомлювати значення виконання своїх професійних обов'язків з відповідальністю, гідністю, совістю і честю. При спілкуванні з пацієнтами медичні працівники повинні правильно вибирати тембр і гучність голосу, відповідну інтонацію і зони спілкування. Оволодіння практичними вміннями і навичками слід здійснювати за рекомендованими алгоритмами. По закінченню роботи студент повинен знати правила поведінки медичного персоналу в колективі, з пацієнтами та його родичами. Засвоїти поняття субординація, деонтологія, ятрогенія.

IV. Матеріали методичного забезпечення заняття.

I. Перевірка теоретичних знань.

- Дайте визначення поняття «медична етика».
- Які моральні риси мають бути характерними для медпрацівників?
- Як ви розумієте поняття «обов'язок медпрацівника»?
- Поясніть термін «деонтологія».
- Перерахуйте права пацієнта.
- Розкажіть про етичні норми поведінки медичної сестри в колективі медпрацівників.
- Дайте визначення: "пацієнт", "проблеми пацієнта", "ятрогенія", "емпатія", "субординація".
- Які основні етико-деонтологічні завдання медичної сестри?

Ситуаційні задачі.

1. Медична сестра сказала лікареві в присутності пацієнтки, що стан останньої погіршився після введення ліків. Пацієнтка категорично відмовилася від призначених лікарем ін'єкцій. Як повинна була вчинити медична сестра?

2. У терапевтичне відділення доставлено пацієнта, хворого на пневмонію, у якого було марення, стурбованість, він намагався встати, кудись іти. Лікар доручив одній із чергових сестер постійно бути біля

хворого. Пацієнт заснув, і медична сестра залишила свій пост. Через 20 хв пацієнта не було ні в палаті, ні у відділенні. Його вдалося розшукати на подвір'ї лікарні в тяжкому стані. Як ви оцінюєте поведінку медичної сестри?

3. Син пацієнтки, госпіталізованої в клініку в нічний час з приводу гіпертонічного кризу, попросив дозволу залишитися з матір'ю для догляду за нею. Чергова медична сестра відмовила, поставивши вимогу покинути відділення. Виникла конфліктна ситуація. Чи правильні дії медичної сестри?

II. Виконання практичних завдань.

1. Сформулюйте основні принципи етики і деонтології.
2. Назвіть етико-правові аспекти дотримання медичною сестрою прав пацієнтів.
3. Проаналізуйте моральні орієнтири професійної діяльності медичної сестри, виражені в Етичному кодексі медичних сестер.
4. Опишіть професійну поведінку медичної сестри та її регулювання.

III. Завдання для самостійної роботи.

1. Самостійна робота:

- виконану роботу записати у відповідні журнали;
- основні алгоритми та виконану роботу записати в щоденники.

2. Контроль і корекція професійних вмінь та навичок.

IV. Література.

а). Навчальна основна література.

1. М.Г. Шевчук. Сестринська справа – Київ: Здоров'я, 1992р. –С. 253-262
2. Н.В. Пасечко. Основи сестринської справи. Курс лекцій – Тернопіль: Укрмедкнига, 1999р.- С. 101-125.
3. Н.М. Касевич “Практикум із сестринської справи”, Київ, Здоров'я, 2000р.
4. Терешкевич Д.-Г. Біоетика в системі охорони здоров'я і медичної освіти / Д.-Г. Терешкевич. – Львів: «Світ», 2008. – С.187-223.

б). Навчальна додаткова література.

1. В. З. Нетяженко, А. С. Сьоміна, М. С. Присяжнюк. Загальний та спеціальний догляд за хворими – Київ: здоров'я, 1993р. – С.6-11.
2. І. Я. Губенко “Медсестринський догляд за пацієнтом”. Київ: Здоров'я, 2000 р.
3. З. М. Смирнова “Посібник з медсестринського процесу”, Київ, Здоров'я, 2002р.

4. Москаленко В. Ф., Попов М. В. Біоетика: Філософсько-методологічні та соціально-медичні проблеми / В. Ф. Москаленко, М. В. Попов – Вінниця: Нова книга, 2005. – С. 118-128.

МЕТОДИЧНА ВКАЗІВКА ЗАНЯТТЯ № 2

Тема : Етичні категорії. Етичний кодекс медичної сестри України

I. Актуальність теми:

В житті і діяльності медичної сестри органічно поєднуються: високий професіоналізм, гуманність та милосердя, глибоке поняття громадського значення своєї роботи, комплексний всебічний догляд за пацієнтами і полегшення їх страждань, відновлення здоров'я і реабілітація, сприяння зміцненню здоров'я і попередженню захворювань, готовність цілком віддати себе обраній професії, навіть в самих тяжких умовах. Обов'язок, відповідальність, честь і совість – це основні етичні категорії, які повинні бути властиві медичним працівникам. Етичний Кодекс висвітлює моральний рівень медичної сестри, її світогляд, покликаний підвищувати престиж і авторитет сестринської професії в суспільстві, сприяти розвитку сестринської справи в Україні.

II. Навчальні цілі заняття:

Знати:

- етичні категорії;
- етичний кодекс медичної сестри України;
- основні положення про професійний обов'язок.

Вміти:

- розрізняти етичні категорії;
- застосовувати загальні положення етичного кодексу;
- поважати право пацієнта на якісну медичну допомогу.

Оволодіти навичками:

- правильне ставлення медичної сестри до хворого;

Ілюстративний матеріал: Інструкції, схеми, відео фрагменти, поради, тестові завдання.

III. Професійна орієнтація студентів: Виховувати основні якості особистості медичної сестри, що ґрунтуються на засадах гуманізму та професіональності, що відображено в професійному кодексі медичної сестри. Оволодіння практичними вміннями і навичками слід здійснювати за рекомендованими алгоритмами. По закінченню роботи студент повинен знати етичний кодекс медичної сестри України. Засвоїти поняття медичної етики, професійної компетентності.

IV. Матеріали методичного забезпечення заняття:

I. Перевірка теоретичних знань.

1. Перерахуйте етичні категорії.
2. Обґрунтуйте право пацієнта на якісну медичну допомогу.
3. Дайте визначення "професійна компетентність"

Тестові завдання.

1. Правильним визначенням етики як науки є:

- a. етика - наука про відношення живих істот між собою
- b. етика - наука про природу і сенс моральних взаємин і етичних принципів
- c. етика - наука про мінімізацію зла в людських відносинах
- d. етика - наука про уміння правильно поводитися в суспільстві

2. Біоетика – це:

- a. наука, яка визначає норми поведінки людини у сфері життя і здоров'я відповідно до раціональних і моральних засад.
- b. сукупність наук про живу природу, про живих істот, що населяють Землю чи вже вимерли, їхні функції, розвиток особин і родів, спадковість, мінливість, взаємні стосунки, систематику, поширення на Землі; про зв'язки між живими істотами і живих істот з неживою природою.

с. норми і правила, що відображають уявлення про належну поведінку людей у суспільстві.

д. набір певних правил та норм, який вказує на заборони медичному працівнику

е. наука про мінімізацію зла у людських стосунках.

3. Медицину і етику об'єднує:

а. людина як предмет вивчення

б. методи дослідження

с. оволодіння прийомами подолання конфліктів в людських взаєминах

д. прагнення до знання механізмів людської поведінки і до управління їм

е. орієнтація на досягнення фінансового добробуту людини.

III. Завдання для самостійної роботи.

1. Самостійна робота:

- виконану роботу записати у відповідні журнали;

- основні алгоритми та виконану роботу записати в щоденники.

2. Контроль і корекція професійних вмінь та навичок.

IV. Література.

а). Навчальна основна література.

1. Апелъ К.О. Априорі спільноти комунікації та основи етики. До проблеми раціонального обґрунтування етики за роки науки // Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрямки. Хрестоматія / Упорядники В. В. Лях, В.С. Пазенок. – К.: Ваклер, 1996. – С. 360-421.

2. Лікарські асоціації, медична етика і загальномедичні проблеми. Збірка офіційних документів. - М., 1995.

3. Хайдеггер М. Лист про гуманізм // Час і буття. - М., 1993. - С. 21.

б). Навчальна додаткова література.

1. Алексєєв С. С. Теорія має рацію. - М.: БЕК, 1995. - 3. 31.

МЕТОДИЧНА ВКАЗІВКА ЗАНЯТТЯ № 3

Тема : Помилки в професійній діяльності медичних працівників та їхнє етичне оцінювання

I. Актуальність теми:

Медпрацівники зобов'язані відповідати за всі помилки, які сталися внаслідок недбайливості, злочинної байдужості, умисного зловживання. Кожен вид проступку несе за собою певну відповідальність. Для середнього медичного персоналу недбалістю може вважатися поганий догляд за важкохворими, застосування іншого лікарського препарату замість того, що його призначив лікар, передозування тощо. Суворе дотримання етико-деонтологічних, правових і моральних норм, високий професіоналізм забезпечить неухильне виконання ним професійного обов'язку, сприятимуть запобіганню нещасних випадків, помилок і правопорушень у роботі, досягненню успіхів у лікуванні хворих і профілактиці захворювань.

II. Навчальні цілі заняття:

Ознайомитись, мати уявлення про:

- помилки в професійній діяльності медичних працівників;
- етичне оцінювання помилок в професійній діяльності медичних працівників.

Знати:

- об'єктивні та суб'єктивні причини виникнення помилок в практичній діяльності;
- класифікація та джерела помилок;
- групи порушень в діяльності медичних працівників;
- деонтологічна помилка, ятрогенії;
- визнання помилок, дії медпрацівників;
- види проступків та кримінальна відповідальність.

Вміти:

- дати визначення "медична помилка";
- класифікувати причини лікарських помилок;
- профілактика ризику виникнення помилок;

Оволодіти навичками і технікою:

- використовувати отримані знання в практичній діяльності;
- проводити профілактику лікарських помилок.

Ілюстративний матеріал: Інструкції, схеми, тести, завдання ділової гри, ситуаційні задачі.

III. Професійна орієнтація студентів: Виховувати відповідальність медичних працівників перед виконанням їх професійних обов'язків. Оволодіння практичними вміннями і навичками слід здійснювати за рекомендованими алгоритмами. По закінченню роботи студент повинен знати, як запобігти лікарській помилці та виконувати профілактичні заходи ризику виникнення професійних помилок. Засвоїти поняття медичної помилки.

IV. Матеріали методичного забезпечення заняття.

I. Перевірка теоретичних знань.

- Які є причини виникнення лікарських помилок?
- Як класифікуються помилки медичного персоналу?
- Що таке мієлогенії, і які саме Ви знаєте?
- Як ефективно запобігти виникненню професійних помилок у медичній сфері?

Ситуаційні задачі.

- A. Як краще визнати свою помилку перед пацієнтом?
- B. Як поступити медпрацівнику, коли він бачить, що його помилка серйозно заподіяла шкоду?
- C. Чи є етичне виправдання того, що медик приховує помилку від пацієнта?

II. Виконання практичних завдань.

1. Дати обширне значення поняттю медичної помилки.
2. Наведіть групи порушень медичних працівників.
3. Надати план профілактики ризику виникнення помилок;

III. Завдання для самостійної роботи.

1. Самостійна робота:
 - виконану роботу записати у відповідні журнали;
 - основні алгоритми та виконану роботу записати в щоденники.

2.Контроль і корекція професійних вмінь та навичок.

IV. Література.

а).Навчальна основна література.

1. Касевич Н.М. Медсестринська етика і деонтологія. К.: Медицина, 2009. - 200с.

б).Навчальна додаткова література.

1. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я».
2. Цивільний кодекс України.
3. Кримінальний кодекс України.
4. Наказ МОЗ України від 29.08.2008 р. № 503 «Про затвердження методичних рекомендацій «Кодування захворюваності та смертності у відповідності до Міжнародної статистичної класифікації хвороб та споріднених проблем охорони здоров'я Десятого перегляду».
5. Протоколи надання медичної допомоги.

МЕТОДИЧНА ВКАЗІВКА ЗАНЯТТЯ № 4

Тема : Взаємовідносини медичних працівників

I. Актуальність теми:

Після встановлення захворювання лікар і сестра хворого лікують, доглядають за ним. Формується особливий зв'язок, особливі відносини - зв'язок «лікар - сестра - хворий». У ході хвороби, на окремих її стадіях знання психології, спілкування сприяє вирішенню проблем і труднощів, пов'язаних з розвитком хвороби, веде хворого на шляху доодужання. Медична сестра працює в колективі. Одним з її професійних обов'язків є дотримання норм субординації. Сестра повинна виконувати всі вказівки лікаря і, разом з тим, повідомляти йому результати свого спостереження за хворим.

II. Навчальні цілі заняття:

Ознайомитись, мати уявлення про:

- значення колективу для медичного працівника і для лікування пацієнтів;
- етичне оцінювання помилок в професійній діяльності медичних працівників.

Знати:

- принципи дружніх відносин в медичному колективі;
- причини сварок і пліток у медичному колективі;
- поняття корпоративної культури у колективі;
- поняття такту і безтактності у стосунках медичних працівників.

Вміти:

- пояснити значення медичного колективу для медичного працівника;
- дати визначення поняттю соціально-психічного клімату в колективі;
- визначати причини виникнення конфліктів у колективі;
- класифікувати конфлікти у медичному колективі;

Оволодіти навичками і технікою:

- використовувати отримані знання в практичній діяльності
- запроваджувати профілактичні заходи уникнення конфліктів;

Ілюстративний матеріал: Інструкції, схеми, тести завдання ділової гри, ситуаційні задачі.

III. Професійна орієнтація студентів: Виховувати етику взаємодії медичних працівників під час виконання їх професійних обов'язків, створення хорошого соціально-психічного клімату в колективі. Оволодіння практичними вміннями і навичками слід здійснювати за рекомендованими алгоритмами. По закінченню роботи студент повинен знати, як запобігти конфліктам, що можуть виникати у медичному колективі та застосовувати профілактичні заходи для зменшення ризику їх виникнення. Засвоїти поняття культури колективу.

IV. Матеріали методичного забезпечення заняття.***I. Перевірка теоретичних знань.***

1. Як ви розумієте толерантність і взаємоповагу як етичну норму взаємовідносин медичних працівників між собою?
2. Як ви розумієте правильну організацію праці й упорядковану виробничу дисципліну в медичному колективі?
3. У яких випадках між пацієнтом і медичним працівником може виникнути суто людське взаєморозуміння?
4. Які особливості роботи дільничної медичної сестри?

5. Як впливає на лікувальний процес висока етика стосунків у всіх ланках медичної структури відділення стаціонару?
6. Як ви розумієте об'єктивне самокритичне відношення медичного працівника до своєї повсякденної роботи?
7. Чи потрібно більш досвідченим медичним працівникам уникати зауважень молодшому за посадою чи професійним досвідом?
8. Чи допустимо в присутності пацієнта робити зауваження про неправильність або нераціональність дій свого колеги?
9. Які особливості взаємовідносин медичних сестер і пацієнтів у блоках інтенсивної терапії, в реанімаційних відділеннях?
10. У результаті чого, як правило, формується авторитет медичної сестри?
11. Чому ділова субординація є запорукою правильних взаємовідносин у медичному колективі?
12. Які морально-етичні підходи передбачає етична сторона субординації?
13. У чому виявляється роль ради медичних сестер в роботі з питань деонтологічного виховання молодшого медичного персоналу?
14. У чому полягає суть і значення наставництва?

Ситуаційні задачі.

- А.** Рідні хворого ставлять питання про характер захворювання, можливого прогнозу. Що повинна запропонувати медична сестра?
- В.** Що повинна зробити медична сестра, якщо в момент звернення родича вона не може приділити йому належної уваги?

II. Виконання практичних завдань.

1. Наведіть головні принципи взаємодії у медичному колективі.
2. Опишіть групи зв'язків у медичному колективі.
3. Права та обов'язки медичної сестри.
4. Корпоративна культура колективу та її принципи.
5. Методи запобігання міжособистісним конфліктам.
6. Створити план профілактики ризику виникнення конфліктів.

III. Завдання для самостійної роботи.

1. Самостійна робота:

- виконану роботу записати у відповідні журнали;
- основні алгоритми та виконану роботу записати в щоденники.

2. Контроль і корекція професійних вмінь та навичок.

IV. Література.

а). Навчальна основна література.

1. Макеєва Л. А. Теоретичні проблеми лікарської етики і медичної деонтології в умовах сучасної НТР / Л. А. Макеєва. – Л., 2005. – 21 с.
2. Медична деонтологія / За ред. Хомутова В.І. – Харків, 1999.
3. Назар П. С., Віденський Ю. Г., Грандо О. А. Основи медичної етики.— К.: Здоров'я, 2002.— 344с.

б). Навчальна додаткова література.

1. Веденко Б. Г. Естетична медицина — крок до покращення медичного обслуговування населення // Актуальні питання сучасної медицини. — Вінниця: Нова книга, 2010. — С. 244-248.
2. HUMAN RIGHTS WATCH Неконтрольований біль. Зобов'язання України забезпечити надання паліативної допомоги згідно з принципами доказової медицини — Нью-Йорк, 2011.- 350с.

МЕТОДИЧНА ВКАЗІВКА ЗАНЯТТЯ № 5

Тема : Етичні та деонтологічні проблеми сучасної медичної науки. Сучасні уявлення про хворобу та проблеми медсестринської етики й деонтології

I. Актуальність теми:

Людина, що вирішила присвятити себе медицині, повинна не тільки оволодіти професією, але й мати особливе вміння спілкуватися, реагувати на чужий біль, бути готовим усе життя невтомно боротися за здоров'я людини. Природно, що на різних етапах історії проблеми етики в медицині вирішувалися по-різному. В сучасних умовах, коли громадськість, засоби масової інформації піддають медицину, і насамперед її практичну діяльність, критиці, коли лунають голоси про кризу довіри до неї, падіння престижу

лікарської професії тощо, проблеми етики, проблеми моральності професії лікаря набувають особливої гостроти й актуальності.

II. Навчальні цілі заняття:

Ознайомитись, мати уявлення про:

- етичні та деонтологічні проблеми сучасної медичної науки;
- сучасне уявлення про хворобу;
- проблеми медсестринської етики й деонтології.

Знати:

- проблеми вимог, що пред'являються суспільством до діяльності медичних працівників, в контексті морально-етичних принципів;
- питання комерціалізації медицини;
- аспекти використання в медицині нових біомедичних і інших технологій.

Вміти:

- пояснити визначення лікарської етики;
- описати сучасне уявлення про хворобу;
- розуміти причини і вирішення проблем деонтології.

Оволодіти навичками і технікою:

- використовувати отримані знання в практичній діяльності;
- запобігати ризику виникнення проблем медсестринської етики й деонтології.

Ілюстративний матеріал: Інструкції, схеми, тести завдання ділової гри.

III. Професійна орієнтація студентів: Виховувати етичні принципи взаємодії медичних працівників з пацієнтами, уникаючи проблем біомедичного і технологічного характеру. Оволодіння практичними вміннями і навичками слід здійснювати за рекомендованими алгоритмами. По закінченню роботи студент повинен знати, як запобігти проблем, що можуть виникати у медичній сфері - етиці й деонтології та застосовувати профілактичні заходи для зменшення ризику їх виникнення. Засвоїти принципи етичного лікування пацієнтів.

IV. Матеріали методичного забезпечення заняття.

I. Перевірка теоретичних знань.

1. Чим відрізняється загальна деонтологія та спеціальна деонтологія?
2. Що означає принцип "Non posege"?
3. В якому розумінні медицина, в першу чергу є медициною особистості?
4. Як Ви розумієте проблему "клініцизм і техніцизм"?

II. Виконання практичних завдань.

1. Дайте визначення поняттям "загальна деонтологія" та "спеціальна деонтологія".
2. Наведіть головні принципи етики й моралі, що формують особливі риси медичної етики.
3. Перекажіть зміст "Клятви Гіппократа".
4. Наведіть основні проблеми деонтології.
5. Опишіть сучасні уявлення про хворобу.

III. Завдання для самостійної роботи.

1. Самостійна робота:

- виконану роботу записати у відповідні журнали;
- основні алгоритми та виконану роботу записати в щоденники.

2. Контроль і корекція професійних вмінь та навичок.

IV. Література.

а). Навчальна основна література.

1. Всесвітня організація охорони здоров'я (історія, проблеми, перспективи) / Під ред. В.В. Венедиктова. - М.: Медицина, 1975.
2. Егоришева І.В. Комісія Боткіна / / Проблеми соціальної гігієни, охорони здоров'я та історії медицини. - 2001. - № 1.
3. Колектив авторів. Соціальна медицина та організація охорони здоров'я / Під заг. ред. Ю.В. Вороненка, В.Ф. .- Тернопіль: Укрмедкнига 2000. 2000

б). Навчальна додаткова література.

1. Бородулін Ф.Г. Історія медицини. Вибрані лекції. - М.: Медицина, 1961. - 252 с.

МЕТОДИЧНА ВКАЗІВКА ЗАНЯТТЯ № 6

Тема: *Психологічні основи спілкування медичної сестри і пацієнта*

I. Актуальність теми:

Спілкування відіграє важливу роль в житті і діяльності людей. Актуальним питанням на сьогоднішній день є спілкування медпрацівника і хворого. На стан пацієнта величезний вплив справляє ставлення до нього медпрацівника - медичної сестри.

II. Навчальні цілі заняття:

Ознайомитись, мати уявлення про:

- психологію спілкування у медичній сфері;
- принципи взаємодії медичної сестри і пацієнта;
- роль медсестри в спілкуванні з пацієнтом.

Знати:

- особливості взаємин в лікувальній діяльності;
- тактику медичного працівника;
- види спілкування медсестри з хворим.

Вміти:

- пояснити психогічні аспекти спілкування у медичній сфері;
- описати комунікативну сторону професійного спілкування медсестри з пацієнтом;
- застосовувати принципи ефективного спілкування медсестри з пацієнтами.

Оволодіти навичками і технікою:

- використовувати отримані знання в практичній діяльності;
- проводити ефективні бесіди з пацієнтами для швидкого їх одужання.

Ілюстративний матеріал: Інструкції, схеми, тести, завдання ділової гри.

III. Професійна орієнтація студентів: Виховувати етичні принципи взаємодії медичних працівників з пацієнтами, застосовуючи психологію спілкування. Оволодіння практичними вміннями і навичками слід здійснювати за рекомендованими алгоритмами. По закінченню роботи студент повинен знати, як проводити ефективні бесіди з пацієнтами для швидкого їх одужання. Засвоїти принципи взаємозв'язку медсестри з хворим.

IV. Матеріали методичного забезпечення заняття.

I. Перевірка теоретичних знань.

1. Що таке "контакт масок"?
2. Які види спілкування Ви знаєте?
3. Чим відрізняється формально-рольове спілкування від ділового спілкування?
4. Якими якостями характеру та особистості повинна володіти медична сестра?
5. В чому полягає роль медсестри в спілкуванні з пацієнтом?

Ситуаційні задачі.

- А.** Пацієнт запитує у медичної сестри з приводу нез'ясованих проблем стосовно хвороби. Як повинна поводитись медсестра?
- В.** Хворий розповідає про своє життя медичній сестрі. Що повинна говорити медсестра, щоб пацієнт, зрозумів, що його слухають, розуміють та співчують?

II. Виконання практичних завдань.

1. Опишіть особливості взаємин в лікувальній діяльності.
2. Перерахуйте основні види спілкування медсестри з хворим.
3. Сформулюйте тактику медичного працівника.
4. Наведіть принципи взаємозв'язку "медсестра-хворий" та їх спілкування з пацієнтом.
5. Охарактеризуйте типи медичних сестер.

III. Завдання для самостійної роботи.

1. Самостійна робота:
 - виконану роботу записати у відповідні журнали;
 - основні алгоритми та виконану роботу записати в щоденники.
2. Контроль і корекція професійних вмінь та навичок.

IV. Література.

а). Навчальна основна література.

1. Матвеев. В.Ф. Основи медичної психології, етики і деонтології. Москва, «Медицина», 1989р., 178 с.

2. Шкуренко. Д.А. Загальна та медична психологія. Ростов-на-Дону, «Фенікс», 2002р., 352 стор

б). Навчальна додаткова література.

1. Грандо. А.А. Лікарська етика і медична деонтологія. Київ, Головне видавництво «Вища школа», 1982р., 168 стр.
2. Назар П. С., Віденський Ю. Г., Грандо О. А. Основи медичної етики. — К.: Здоров'я, 2002. — 344с.

**МЕТОДИЧНА ВКАЗІВКА
ЗАНЯТТЯ № 7**

Тема: Збереження професійної таємниці та інформування пацієнта

I. Актуальність теми: Делікатність, такт і увага, з якими лікар ставиться до кожного хворого, повинні бути істотно доповнені, а точніше, посилені суворою конфіденційністю, повним нерозголошенням відомостей, котрі отримав або дізнався лікар від хворих і про хворих.

II. Навчальні цілі заняття:

Ознайомитись, мати уявлення про:

- поняття лікарської таємниці;
- збереження професійної таємниці;
- підстави інформування пацієнта.

Знати:

- поняття "лікарська таємниця", "конфіденційність";
- тактику медичного працівника при збереженні лікарської таємниці;
- законодавство України, що регулює питання збереження лікарської таємниці.

Вміти:

- визначати об'єкта та кола суб'єктів збереження лікарської таємниці;
- застосовувати принципи конфіденційності;
- проводити аналіз рівня правового регулювання інституту лікарської таємниці.

Оволодіти навичками і технікою:

- використовувати отримані знання в практичній діяльності;
- застосовувати принципи збереження лікарської таємниці та інформування пацієнтів.

Ілюстративний матеріал: Інструкції, схеми, тести, завдання ділової гри, ситуаційні задачі.

ІІІ. Професійна орієнтація студентів: Виховувати медичних працівників дотримуватись принципів збереження лікарської таємниці. Оволодіння практичними вміннями і навичками слід здійснювати за рекомендованими алгоритмами. По закінченню роботи студент повинен знати, в чому зміст лікарської таємниці та підстав для інформування пацієнтів. Засвоїти поняття конфіденційності.

ІV. Матеріали методичного забезпечення заняття.

I. Перевірка теоретичних знань.

1. Що таке лікарська таємниця?
2. Чому збереження лікарської таємниці - обов'язок медпрацівника?
3. Які категорії включає в себе медична інформація?
4. Чому конфіденційність має особливе значення у професійній діяльності?
5. Хто може мати доступ до медичної інформації?
6. В чому суть "права на правду"?

Ситуаційні задачі.

А. Пацієнту під час перебування в гастроентерологічному відділенні міської клінічної лікарні поставлено діагноз «Гепатит С». Лікуючий лікар, через деякий час, у приватній розмові умисно розповів про діагноз свого пацієнта співробітнику пацієнта. Надайте кримінально-правову оцінку діям лікаря.

ІІ. Виконання практичних завдань.

1. Поясніть зміст лікарської таємниці.
2. Опишіть тактику медичного працівника при збереженні лікарської таємниці.
3. Перерахуйте особливі підстави для інформування.
4. Охарактеризуйте проблему повідомлення про невиліковну хворобу.
5. Проаналізуйте законодавство України, що регулює питання збереження лікарської таємниці.

ІІІ. Завдання для самостійної роботи.

1. Самостійна робота:
 - виконану роботу записати у відповідні журнали;
 - основні алгоритми та виконану роботу записати в щоденники.
2. Контроль і корекція професійних вмінь та навичок.

IV. Література.

а). Навчальна основна література.

1. Берн І., Коен Дж., Езер Т., Оверал Дж., Сенюта І. Права людини у сфері охорони здоров'я: практичний посібник/ За наук. Ред.. І.Сенюти. – Львів: Вид-во ЛОБФ «Медицина і право», 2012. – 552 с.
2. Братанюк Л.Є. Основи права і законодавства в охороні здоров'я: підручник. – 2-е вид. виправл. – К.: Медицина, 2011. – 544 с.
3. Конституція України (зі змінами, внесеними згідно із Законом N 2952-VI (2952-17) від 01.02.2011, ВВР, 2011, N 10, ст.68).
4. Стеценко С.Г., Стеценко В.Ю., Сенюта І.Я. Медичне право України: Підручник/ За заг. ред.. д.ю.н., проф.. С.Г. Стеценка. –К.: Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2008. – 507 с.

б). Навчальна додаткова література.

1. Бабанин А.А., Куцевол Б.Л., Масаев М.В. Актуальные вопросы нормативно-правового обеспечения здравоохранения современной Украины // Актуальные проблемы правового регулирования медицинской деятельности: Материалы 2-й Всероссийской научно-практической конференции. Москва, 26 марта 2004 г. / Под общ. ред. д.ю.н. С.Г. Стеценка. - М.: Юрист, 2004. - С. 58-59.
2. Цивільний кодекс України: Верховна Рада України; Кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV // Інформаційний бюлетень НКРЕ – 2003 р. –№ 7.
3. Конвенція про захист прав і гідності людини щодо застосування біології та медицини: Конвенція про права людини та біомедицину. Рада Європи, Ов'єдо, 4 квітня 1997 р. // <http://zakon2.rada.gov.ua>
4. Декларація прав людини і особистої свободи медичних працівників: Всесвітня медична асоціація, 30 жовтня 1985 р. // <http://zakon2.rada.gov.ua>
5. Гельсинська декларація. Рекомендації для лікарів, які проводять біологічні обстеження людини. Прийнята 18-ою Всесвітньою медичною асамблеєю, Гельсінкі, Фінляндія, червень 1964 р. // <http://zakon2.rada.gov.ua>
6. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: Рада Європи; Конвенція, Міжнародний документ від 04 листопада 1950 р. // Голос України від 10.01.2001 р. – № 3.

МЕТОДИЧНА ВКАЗІВКА ЗАНЯТТЯ № 8

Тема : Біоетичні проблеми в сучасній медицині

I. Актуальність теми:

Біомедична етика швидко розвивається і набуває все більшого значення. Сьогодні одним з найактуальніших завдань є узгодження проблем, що постають на перетині принципово різних за своєю специфікою і призначенням природничих, суспільних, економічних наук з одного боку та етики з іншого. Проблемам біоетики присвячено чимало наукових робіт. Біоетика є відповіддю на наслідки сучасного прогресу медичної науки і розвитку біомедичних технологій у сучасній медицині.

II. Навчальні цілі заняття:

Ознайомитись, мати уявлення про:

- біомедичну етику;
- проблеми сучасної медицини;
- специфічні питання медичної етики.

Знати:

- поняття біоетики;
- знати моральні критерії та принципи біоетики;
- у чому полягає суть евтаназії, трансплантації органів, клонування людини, сурогатне материнство та стерилізація.

Вміти:

- пояснити важливість біоетики в сучасній медицині;
- виконувати системний аналіз проблем біоетики;
- використовувати практичні навички та моральну відповідальність за прийняті етичні рішення.

Оволодіти навичками і технікою:

- використовувати отримані знання в практичній діяльності;
- розглядати проблеми в міждисциплінарному і соціокультурному контексті.

Ілюстративний матеріал: Інструкції, схеми, тести завдання ділової гри.

III. Професійна орієнтація студентів: Виховувати звичку розглядати проблеми в міждисциплінарному і соціокультурному контексті та здатність до системного аналізу. Оволодіння практичними вміннями і навичками слід здійснювати за рекомендованими алгоритмами. По закінченню роботи студент повинен знати вирішення специфічних питань медичної етики. Здобути практичні навички та моральну відповідальність за прийняті етичні рішення.

IV. Матеріали методичного забезпечення заняття.

I. Перевірка теоретичних знань.

1. В чому полягає суть біоетики?
2. Які моральні критерії та принципи біоетики Ви знаєте?
3. Що таке:
 - a. евтаназія;
 - b. трансплантація;
 - c. клонування;
 - d. сурогатне материнство;
 - e. стерилізація.
4. Які існують сучасні психологічні проблеми біоетики?

Ситуаційні задачі.

- A. Внаслідок автомобільної аварії постраждав громадянин, якому 32 роки. Лікар швидкої медичної допомоги вважає, що отримані травми не сумісні з життям. Чи можливо взяти органи для трансплантації? Обґрунтуйте порядок дій.
- B. Наведіть приклади з медичної практики України порушення статті про «Права пацієнта» “Основ законодавства України про охорону прав громадян” та охарактеризуйте негативні соціальні наслідки порушення цієї статті для пацієнта і лікаря.

II. Виконання практичних завдань.

1. Наведіть проблеми проведення наукових досліджень на людині і тваринах.
2. Перерахуйте моральні проблеми медичної генетики і втручання в репродукцію людини.
3. Опишіть проблеми ставлення до смертельно хворих і вмираючих пацієнтів.
4. Наведіть моральні проблеми трансплантології.
5. Обґрунтуйте етичні проблеми СНІДу.
6. Опишіть проблеми ставлення до психіатричних хворих.

III. Завдання для самостійної роботи.

1. Самостійна робота:
 - виконану роботу записати у відповідні журнали;
 - основні алгоритми виконану роботу записати в щоденники.

2. Контроль і корекція професійних вмінь та навичок.

IV. Література.

а). Навчальна основна література.

1. Вековшиніна С., Кулініченко В., Коваленко Н. Сучасна медична етика: від Гіппократа до біоетики // Український медичний часопис. – 2003. – №5, IX-X. – С.93-96.
2. Возіанов О., Москаленко В., Саєнко В., Баран Є. Проблеми трансплантології в Україні // Трансплантологія. Науково-практичний журнал. – 2000. – Т.1. – №1. – С.7-10.
3. Сучасні проблеми біоетики: Навч. посіб. для позааудитор. підгот. студ. спец. «Фармація», «Клінічна фармація», «Технологія парфумерно-косметичних засобів» / В. А. Мороз, В. В. Прописнова, Д. В. Леонтьєв та ін.; За ред. В. А. Мороза. – Х.: Вид-во НФаУ, 2009. – 128 с.

б). Навчальна додаткова література.

1. Етика: Навч. посібник / В.О. Лозовой, М.І. Панов, О. А. Стасевська, та ін.; За ред. В.О. Лозового; М-во освіти і науки України. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 223 с.
2. Кулініченко В. Філософсько-світоглядні засади біоетики // Практична філософія. – 2001. – № 3. – С. 37-43.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

- Мединська А. В. Особливості вербального спілкування медичного працівника і хворого / А. В. Мединська, С. О. Коноваленко // Медсестринство. — 2016. — N 2. — С. 13-20.
- Вітенко І. С., Дудка Л. М., Зіменковська Л. Я., Основи загальної і медичної психології. – К.: Вища школа, 1991р.
- Матвеев В. Ф. Основи медичної психології, етики, деонтології. – 2-е видання, перероблене і доповнене. – М. Медицина, 1989р.
- Остапенко А. П. Етика і деонтологія середнього медичного працівника. – Л.: Медицина, 1988р.

Додаткова:

- Карвасарський Б.Д. Медична психологія, психотерапія. Л. Медицина, 1988р
- Жовнерчук В. Моральна та юридична відповідальність за незаконне розголошення лікарської таємниці / В. Жовнерчук, М. Голумбевська // Журнал головної медичної сестри. — 2015. — N 2. — С. 42-47.

- Загородня О. Відповідальне управління ресурсами і професійна порядність / О. Загородня // З турботою про жінку. — 2015. — N 8. — С. 56-59